

Klimaatadaptatie in een stroomversnelling

Het klimaat verandert. Het weer wordt extremer. Het is daarom noodzakelijk dat we ons aanpassen aan het veranderende klimaat om de gevolgen beheersbaar te houden. Gevolgen van klimaatverandering zijn niet alleen voelbaar bij verzekeraars, maar ook bij banken en institutionele beleggers. De financiële sector werkt samen in het Platform voor Duurzame Financiering¹ dat in 2016 door DNB is opgericht om financiële instellingen meer te laten samenwerken op het gebied van duurzaamheid. In mei 2022 is de Werkgroep Klimaatadaptatie gestart. In december 2023 heeft zij het rapport *Klimaatadaptatie in een stroomversnelling* gepubliceerd en aangeboden aan minister Harbers van Infrastructuur en Waterstaat.² Een van de belangrijkste conclusies van de Werkgroep is dat er meer duidelijkheid nodig is van de overheid waar wel en niet te bouwen in Nederland in verband met risico's op overstromingen. Bedrijven, burgers én financiële instellingen kunnen dan beter beslissingen nemen en risico's beperken.

Drs. G. Kloek MBA is Senior Manager Actuarial – Climate Change and International bij Achmea en voorzitter van de Werkgroep Klimaatadaptatie van het Platform voor Duurzame Financiering. Hij zit tevens in de AG-Commissie Duurzaamheid.

TRENDS IN KLIMAATVERANDERING

Het KNMI ziet vier trends in het veranderende klimaat:³

- Het wordt warmer;
- Het wordt droger;
- Het wordt natter;
- De zeespiegel stijgt.

De temperatuur stijgt in alle seizoenen. De winters worden natter en de zomers worden droger. In de zomer zullen wel vaker extreme buien voorkomen. De stijging van de zeespiegel is een geleidelijke trend die vooral op de langere termijn grote impact heeft op Nederland, maar nu wel al merkbaar is, bijvoorbeeld in de verzilting van de bodem in de kustgebieden.

ADAPTIEVE MAATREGELEN

De overheid neemt al veel maatregelen. In 2016 heeft de overheid de plannen beschreven in de Nationale Klimaatadaptatiestrategie (NAS)⁴ en die worden nu vertaald in het Nationaal Uitvoeringsprogramma Klimaatadaptatie (NUP KA)⁵. Het Deltaprogramma⁶ is meer gericht op water (waterveiligheid en beschikbaarheid van water). Onderdeel van het Deltaprogramma is het Hoogwater Beschermingsprogramma (HWBP)⁷. In dit programma werken Rijkswaterstaat en de waterschappen samen aan dijkversterking. Het feit dat het hoge water rond de afgelopen jaarwisseling, maar ook de hoge stand van de Maas in juli 2021, niet hebben geleid tot een dijkdoorbraak, laat zien dat de maatregelen effectief zijn. Het programma loopt door tot 2050. De dijken moeten dan voldoen aan de normen die zijn vastgelegd in de Omgevingswet (tot voor kort Waterwet)⁸. Die normen zijn gedefinieerd in termen van overstromings- en faalkansen van de waterkeringen. De dijken zullen dus moeten worden versterkt en de rivieren zullen meer ruimte moeten krijgen om bij klimaatverandering te blijven voldoen aan de normen.

AANBEVELING: IN GEBIEDEN MET OVERSTROMINGSRISICO'S NIET BOUWEN

Het kabinet heeft eind 2022 een start gemaakt met het beleid om Nederland water- en bodemsturend in te richten.⁹ De landelijke Maatlat geeft richting aan klimaatadaptieve nieuwbouw.¹⁰ De overheid heeft dus al goede stappen gezet om klimaatadaptatie te bevorderen. De Werkgroep Klimaatadaptatie beveelt aan om de landelijke Maatlat ook wettelijk vast te leggen. Daarnaast beveelt de werkgroep aan dat de overheid helder en sturend is in het aanwijzen van gebieden waar vanwege overstromingsrisico's niet gebouwd mag worden om grote schade bij hoogwater te voorkomen.

Het Actieprogramma Klimaatadaptatie Landbouw (AP KAL) is daarnaast ingericht om klimaatadaptatie in de landbouwsector te bevorderen. Het actieprogramma richt zich op vijf onderwerpen: het watersysteem, het bodemsysteem, gewassen en teeltsystemen, veehouderij en extra ondersteuning.

GEVOLGEN VOOR DE FINANCIËLE SECTOR

Analyses van organisaties zoals het KNMI, Deltares en Planbureau voor de leefomgeving (PBL), aangevuld met inzichten uit de financiële sector, laten zien dat klimaatverandering en adaptatiestrategieën nu al een duidelijke impact hebben op de economie en maatschappij en dat er nog meer valt te verwachten. Zo zorgen lange periodes van droogte voor bodemdaling en daardoor voor verzakkingen in de gebouwde omgeving. Extreme regenval kan tot schade aan de industriële ondernemingen in het gebied leiden, maar ook tot milieurisico's. En door een stijgende zeespiegel kunnen zonder voldoende maatregelen overstromingen ontstaan waarbij havens veel schade oplopen. De landbouw heeft steeds vaker te maken met weersextremen, zoals droogte en hevige neerslag en verzilting. Deze ontwikkelingen raken ook de financiële sector als financier, verzekeraar of belegger. Daarom is het verstandig om nu al actie te ondernemen.

FINANCIËLE INSTELLINGEN KUNNEN BIJ KLIMAATADAPTIEF EN DUURZAAM BOUWEN FACILITEREN

BIJDRAGE VAN DE FINANCIËLE SECTOR AAN KLIMAATADAPTATIE

Kansen liggen er voor klimaatadaptief en duurzaam bouwen en klimaatslimme landbouw waarbij beter met water en bodem wordt omgesprongen. Financiële instellingen kunnen daarbij faciliteren met financiële oplossingen. Dit vraagt soms ook om aanpassingen van overheidsbeleid en regelgeving om bijvoorbeeld het nemen van adaptatiemaatregelen door middel van prijsprikkels te kunnen stimuleren.

Voor verzekeraars is de focus primair gericht op verzekeren en beheersen van klimaatgerelateerde risico's. Klanten informeren, voorwaarden stellen in acceptatiecriteria en positieve prikkels creëren voor preventie. Beleggers kunnen de dialoog aangaan met bedrijven waarin ze beleggen en stemmen voor effectief adaptatiebeleid en meer transparantie. Of beleggen in bedrijven en projecten die positief bijdragen aan klimaatadaptatie. Vastgoedbeleggers kunnen op gebouw- of gebiedsniveau maatregelen treffen en bij nieuwbouw bijvoorbeeld alleen klimaatadaptief vastgoed aankopen.

AANBEVELINGEN

De Werkgroep heeft diverse aanbevelingen voor de financiële sector, de overheid en het bedrijfsleven opgenomen in het rapport. Dit zijn uit het rapport van de Werkgroep de belangrijkste aanbevelingen voor de financiële sector:

Informeel veelvuldig

Bewustwording rond klimaatadaptatie is belangrijk en verzekeraars kunnen bijvoorbeeld via websites aandacht besteden aan de gevolgen en risico's van klimaatverandering.

Onderzoek of het aantal producten en diensten en initiatieven op gebied van klimaatadaptatie kan worden uitgebreid

Verzekeraars kunnen kijken naar innovatieve adaptatie, zoals voor bestaande bouw in huidige buitendijkse gebieden anders dan het rivierbed, zoals bijvoorbeeld het centrum van Dordrecht of de Kop van Zuid in Rotterdam. Banken en investeerders kunnen financieringsoplossingen ontwikkelen voor funderingsherstel. Vanwege het geleidelijk ontstaan van de funderingsproblemen, is een schadeverzekering niet geschikt, maar financieringsoplossingen zijn wel gewenst.

Start gezamenlijke pilots om financiële oplossingen voor adaptatie te ontwikkelen

Zo zijn er al voorbeelden van pilots om funderingsproblemen in wijken te beperken of te kiezen voor nature-based solutions in gebieden met veel wateroverlast. De Werkgroep wil verdere pilots starten, of zich verbinden aan bestaande pilots, met maatschappelijke adaptatieoplossingen en bijbehorende (financierings-) mogelijkheden om te leren hoe financiële instellingen deze in vergelijkbare situaties op andere plaatsen kunnen toepassen.

Onderzoek hoe de voordelen van klimaatadaptatie beter inzichtelijk gemaakt kunnen worden

Beleggingen in klimaatadaptatie kunnen gunstige neveneffecten hebben, zoals op de verzekeringsverplichtingen of op de waarde van vastgoedbeleggingen. Immers, door klimaatadaptatie kan de schade door extreem weer lager uitkomen of kunnen zorgkosten dalen door het effect op de gezondheid. Deze integrale benadering wordt nu nog niet vaak toegepast bij het portefeuillemanagement of asset liability-management maar zou een verbetering kunnen zijn in de beoordeling van risico en rendement.

Onderzoek verder de mogelijkheden van een publiek-private compensatieoplossing voor klanten achter primaire keringen

Voor verzekeraars is het zonder samenwerking met de overheid niet haalbaar om schade als gevolg van het falen van primaire waterkeringen te verzekeren. In extreme scenario's is de schade voor de verzekering- en herverzekeringmarkt te groot om te dragen. Verzekeraars kunnen de behandeling van overstromingsschade als gevolg van een falende primaire waterkering wel uitvoeren en een deel van het risico dragen. Het Verbond van Verzekeraars heeft hiertoe al enkele scenario's onderzocht en besproken met verschillende ministeries, die de voorstellen nu nader bestuderen. Het streven is naar een oplossing waarbij zo veel mogelijk vooraf duidelijk is welke schade wordt vergoed.

CONCLUSIE

Klimaatverandering heeft gevolgen voor de economie en de financiële sector. Daar moeten financiële instellingen rekening mee houden. De Werkgroep ziet ook kansen voor de financiële sector om een bijdrage te leveren aan klimaatadaptatie. In de komende jaren gaat de Werkgroep aan de slag met de aanbevelingen en wil de Werkgroep pilots starten om te experimenteren met financiële oplossingen. Belangstellenden kunnen zich aanmelden bij de auteur van dit artikel (gijs.kloek@achmea.com). ■

1 – <https://www.dnb.nl/groene-economie/platform-voor-duurzame-financiering/>

2 – <https://www.dnb.nl/nieuws-voor-de-sector/toezicht-2023/financiele-instellingen-klimaatadaptief-bouwen-hoger-op-de-agenda/>

3 – <https://www.knmi.nl/over-het-knmi/nieuws/knmi23klimaatscenario-s>

4 – <https://klimaatadaptatienederland.nl/overheden/nas/>

5 – <https://www.rijksoverheid.nl/documenten/rapporten/2023/11/17/bijlage-2-nationaal-uitvoeringsprogramma-klimaatadaptatie-nup-ka>

6 – <https://www.deltaprogramma.nl/>

7 – <https://www.hwbp.nl/>

8 – <https://iplo.nl/thema/water/waterveiligheid/primaire-waterkeringen/normen/waterwet-omgevingswet/>

9 – <https://www.rijksoverheid.nl/actueel/nieuws/2022/11/25/kabinet-maakt-water-en-bodem-sturend-bij-ruimtelijke-keuzes>

10 – <https://www.rijksoverheid.nl/documenten/rapporten/2023/03/23/landelijke-maatlat-factsheets-en-overzichtstabel>